

ERIK BRAUNERHIELM:

Vill vi in i EEC?

Vad händer med vår handlingsfrihet om vi kommer in i EEC? Kan vi föra en självständig ekonomisk politik och samhällspolitik? Frågorna ställs av direktör Erik Braunerhielm, Sveriges Industriförbund. Han konstaterar att vi i Sverige allmänt har en tämligen övermodig föreställning om hur avancerad vår egen samhällspolitik egentligen är. I själva verket ter sig samhällsproblemen ganska lika i alla västeuropeiska industriländer och de angrips också på ungefärligen samma sätt. Braunerhielm fastslår vidare att det förhållandet att över 70 procent av vår export går till Västeuropa sätter en mycket bestämd gräns för vad vi kan tillåta oss exempelvis ifråga om en utbyggnad av den offentliga servicen här hemma. Förenar sig Storbritannien, Danmark och Norge med den europeiska gemenskapen men Sverige stannar utanför förstärkts detta beroende ytterligare. Vi måste således anpassa oss till EEC:s ekonomiska politik antingen vi går in i Gemenskapen eller står utanför, men i senare fallet utan att kunna påverka denna politik.

En opinionsundersökning i England för någon tid sedan visade att tre fjärdedelar av det brittiska folket ställde sig negativt till en brittisk EEC-anslutning. Hur skulle en motsvarande undersökning här i Sverige utfalla?

Jag tror att många i vårt land har ganska svårt att ta ställning till EEC-frågan just nu. Visserligen tycks de flesta numera vara övertygade om att Sverige av ekonomiska skäl knappast kan isolera sig från en vidgad västeuropeisk marknad, om England, Norge och Danmark går med. Sverige möts inte heller av samma ekonomiska problem som England vid ett EEC-inträde. Vi kommer inte att drabbas av några prishöjningar utan kan i stället vänta oss en ytterligare prispress. Både vårt jordbruk och vår industri står väl rustade att tillvarataga de ökade möjligheter, som tillgången till den fria marknaden kommer att erbjuda. Även om vårt valutaläge nu är ansträngt riskerar vår betalningsbalans inte heller att utsättas för samma påfrestringar på kort sikt som den brittiska.

Å andra sidan börjar man upptäcka att en svensk anslutning till EEC på Romfördragets villkor kommer att innebära djupa ingrepp i vår ekonomiska politik och i olika sidor av vårt samhällsliv. Vi kommer inte längre att kunna handla och besluta som om världen omkring oss inte funnes. Vi kommer att bli tvungna att ta hänsyn till andra länders inställning och bindas av den västeuropeiska gemenskapens beslut. Ju längre integrationen drivs inom EEC, ju svårare blir det för utomstående länder att i efterhand anpassa sig till den.

Och så börjar många fråga sig, om vi över huvud taget kommer att kunna fullfölja en egen ekonomisk politik, som prioriterar trygghet och jämlikhet.

Denna oro beror delvis på bristande kännedom om hur den gemensamma marknaden ser ut i dag och vart den är på väg. Tyvärr har den tidigare EEC-debatten här hemma varit alltför litet inriktad på de ekonomiska och samhällspolitiska väsentligheterna och alltför lätt urartat till ett inflammerat gräl kring problemställningar, som vid närmare påseende visar sig vara tämligen hypotetiska. Dessbättre tycks vi nu vara mogna att föra en lugnare och mer inträngande debatt. Det finns onekligen en lång rad frågor om EEC-anslutningens inverkan på vår ekonomi och vår samhällspolitik som måste studeras, analyseras och föras ut till opinionen.

Om ett avtal om Sveriges anslutning till EEC innehåller någon grad av överstatlighet måste avtalet enligt grundlagen godkännas antingen av två riksdagar med nyval emellan eller av en riksdag, varvid minst fem sjättedelar av de närvarande och tre fjärdedelar av riksdagens samtliga ledamöter måste ha instämt i beslutet. Det betyder att halva svenska folket inte kan gå in i EEC. Skall Sverige bli medlem av Gemenskapen måste så gott som hela nationen stå enig. Det är därför det är så viktigt att opinionen blir informerad och förberedd i tid.

Tveksamhet bland ungdomen

Vid en analys av opinionen bör också no-

teras att Europa-tankens – om därmed menas idén om en politisk förening av de västeuropeiska länderna på västerländsk, demokratisk grundval – har svårt att få gehör i Sverige. I synnerhet tycks ungdomen i gemen inte ha någon förståelse för sådana ideal. Det är ingenting att förvånas över. Samma avvisande inställning finner man numera också hos ungdomen i sådana länder som England, Frankrike och Italien. Den generation, som inte upplevt andra världskriget och uppbyggnadsverket efteråt, saknar naturligt nog känsla för de idéer, som besjälade de gamla »européer», vilka skapade Europarörelsen och de europeiska gemenskaperna. Det behöver man väl inte nödvändigtvis beklaga. Tvärtom är det riktigt och viktigt att någon ställer frågan »varför Europa?» och »vilket Europa?».

Men även i detta samband måste bedömningen grundas på kunskap. Att som Bosse Ringholm och hans SSU:are avfärda EEC-frågan med att Sverige hellre bör vidga handeln med Östeuropa leder ju ingenstans. Det vore för övrigt skönt om folk kunde få klart för sig att svårigheterna i öst-väst-handeln inte i främsta rummet beror på skillnader i ekonomiska och politiska system utan på olika utvecklingsnivå i öst och väst. Det är inte så, att storfinansens av pur illvilja sitter och saboterar en potentiellt lukrativ östhandel. Förklaringen är i stället till stor del den, att det varit svårt för Sverige att i östländerna finna tillräckligt många för oss intressanta varor som kan erbjudas på konkurrenskraftiga villkor. Vi behöver alltså mera

kunskap om vad deltagande i en västeuropeisk stormarknad skulle betyda för Sverige.

Frihandel ej tillräckligt

Vad beträffar skälen till att Sverige bör ansluta sig till en västeuropeisk marknadsenhet må först konstateras att det för svenskt vidkommande inte räcker med frihandeln enbart. I våra dagar spelar avancerad teknik och specialiserad behovstillfredsställelse ofta en större roll än det prispåslag, som en tull kan innebära. Detta gäller i synnerhet vår handel med EEC efter Kennedy-rundans tullsänkningar, som nu successivt genomförs och som omformar den gemensamma marknaden till ett ganska utpräglat lågtullområde.

Med detta har jag inte velat säga att tullhindren blivit betydelselösa. Tvärtom har bl a utvecklingen av de nordiska ländernas handel lärt oss att tullfriheten under i övrigt gynnsamma betingelser leder till ett kraftigt ökat varuutbyte. Men erfarenheterna av den nordiska handeln har också lärt oss att frihet från tullar inte är nog. Det finns alltför många andra hinder kvar mot varuutbytet i form av olikheter i ländernas säkerhets- och kontrollbestämmelser (S-märkningen av elektrisk materiel i olika länder t ex), diskriminering vid statlig upphandling, skatte- och valutabestämmelser och mycket annat. Det är inte heller frågan om att enbart frigöra utbytet av varor. Det gäller också, och framför allt, att skapa möjligheter för olika nationers företag att samarbeta inom en enhetlig stormarknad för att med för-

enade resurser utveckla ny teknik och nya produktionsmetoder, bygga effektivare produktionsenheter och marknadsföra sina varor på ett rationellare sätt. För detta fordras en utjämning av olikheterna i närings- och skattepolitiken, ett friare utbyte av kapital och företagsamhet över gränserna samt en aktiv ekonomisk-politisk och näringspolitisk samverkan mellan regeringarna.

Det var därför, som de nordiska regeringarna fann, att EFTA:s frihandelsområde inte räckte till för att Nordens ekonomiska potential skulle bli till fullt utnyttjad. Integrationen inom Norden måste fördjupas. I Sverige stod snart sagt alla parter eniga bakom Nordek-förslaget. Men alla de ekonomiska faktorer, som talat för en nordisk ekonomisk union, gäller med mångdubbel styrka för upprättandet av en västeuropeisk gemensam marknad.

Acceptera EEC:s villkor?

Argumenten för ett svenskt deltagande i en västeuropeisk gemensam marknad är starka och, som redan antytts, väl numera knappast bestridda från seriöst håll. Men därmed är inte utan vidare sagt, att vi vill acceptera en uppgörelse just på EEC:s villkor. Här kommer frågan: Vad händer med vår handlingsfrihet om vi kommer in i EEC? Kommer vi att kunna föra en självständig ekonomisk politik och samhällspolitik?

Låt mig till en början notera, att vi i Sverige allmänt har en tämligen övermodig föreställning om hur avancerad vår egen samhällspolitik egentligen är. Vi in-

billar oss gärna att vår sociala reformpolitik, aktiva arbetsmarknadspolitik, lokaliseringspolitik och försök med företagsdemokrati etc mer eller mindre är svenska uppfinningar och att vi är världsbäst på alla sådana områden. Omvänt har svenska företagare en märklig förmåga att ge hals, så snart de drabbas av näringspolitiskt motiverade statliga ingripanden, som sedan länge betraktats som vardagsmat i andra västeuropeiska länder. I själva verket ter sig de samhällspolitiska problemen tämligen lika i alla västeuropeiska industriländer och de angrips också på ungefärligen samma sätt i de olika länderna. Låt vara att vi i Sverige ofta kommit längre i experimentverksamhet och reella lösningar. Detta gör oss endast så mycket mera intressanta som samarbetspartner för EEC. Där är man beredd att lyssna till oss. Men samtidigt har vi mycket att lära av de europeiska industriländernas erfarenheter på alla dessa närings- och samhällspolitiska områden.

Man antar ofta i Sverige, kanske särskilt på regeringshåll, en »holier than thou»-attityd gentemot EEC, som är ganska onödig. Man har exempelvis sökt framställa EEC-ländernas u-landspolitik som reaktionär – detta trots att EEC-länderna var för sig svarar för en procentuellt högre hjälpinsats än vi själva och dessutom genomför en solidarisk uppbyggnadsaktion i de afrikanska länderna. Man har länge kritiserat EEC:s förmenta njugghet i fråga om en utvidgning av handeln med u-länderna. I själva verket är det så, att EEC gick i täten genom att sänka

tullarna på kaffe, the och andra tropiska produkter. Sverige måste för skams skull följa efter. Man har länge hävdad, att en svensk anslutning till Euratom stötte på svårigheter därför att Euratom inte ville erkänna det internationella atomenergiorganets befogenheter. Nu avslöjas, att inte heller Sverige underkastat sig denna kontroll.

Det vore välgörande om vi lärde oss att tala med mindre bokstäver om hur bra vi själva är och på allvar analyserade de verkliga problemen vid en EEC-anslutning i stället.

Det nya EEC

Den europeiska gemenskap, som vi möter idag, är inte densamma som vi konfronterades med åren 1961–1962. De sex' toppmöte i Haag i början på december förra året innebar en officiell bekräftelse på att den gemensamma marknaden enligt Rom-fördragets regler nu ansågs vara fullbordad och att man nu finge inrikta sig på att gå vidare på integrationens väg mot en fullständig ekonomisk union. Samtidigt förklarade sig EEC-länderna även beredda att ta upp överläggningar om en utvidgning av gemenskapen.

EEC har således upprättat en tullunion (det skedde redan den 1 juli 1968) och avvecklat alla tullar och andra gränshinder mellan länderna. Frånsett en tvist om handeln med vin, som i skrivande stund inte är löst och som kan ställa till med en hel del trassel, har man infört en gemensam jordbruksreglering, sådan den nu är. Man har satt igång en apparat för

att så smidigt som möjligt undanröja de tekniska handelshindren. Utlänningsdiskriminerande bestämmelser i medlemsländernas lagstiftning om rätten att idka näring, förvärva fast egendom och bilda bolag (etableringsrätten) har i stor omfattning slopats. En fri gemensam arbetsmarknad har skapats. En gemensam konkurrenslagstiftning har införts. Kapitalrörelserna har inte frigjorts helt men i varje fall så mycket som under nuvarande omständigheter kan anses nödvändigt och försvarligt. Utredningar pågår om ändringar i lagstiftningen för att underlätta samarbetet mellan företagen (exempelvis Europa-patent, en gemensam aktiebolagslag). En rad andra åtgärder har vidtagits för att utjämna konkurrensförhållandena mellan länderna både för handeln och produktionen. De sex har samordnat sitt uppträdande gentemot utomstående länder och internationella organisationer och bedriver numera en gemensam handelspolitik.

Bortsett från några luckor och skönhetsfläckar har EEC således uppnått sitt första mål: att upprätta en gemensam marknad både för varor och för produktionsfaktorer. Men EEC-länderna har alltid vetat att de inte skulle kunna nöja sig med detta. För att belysa detta kan jag citera tre punkter i Rom-fördragets ingress:

»beslutna att gemensamt trygga sina länders ekonomiska och sociala framåtskridande genom att undanröja de barriärer som delar Europa,

medvetna om att avvecklingen av befintliga hinder fordrar ett gemensamt upp-

trädande ägnat att garantera stabilitet i den ekonomiska utvecklingen, balans i varuutbytet samt sunda konkurrensförhållanden,

angelägna att stärka den ekonomiska gemenskapen mellan sina länder och trygga en harmonisk utveckling genom att minska klyftan mellan olika områden och eftersläpningen för mindre gynnade områden.»

EEC kan sägas i stort sett ha uppfyllt den första punkten, om man läser »Europa» som »Väst-Europa» vilket ju tyvärr fortfarande är nödvändigt. (Jag vill här inskjuta, att när Rom-fördragets författare talade om att »undanröja alla barriärer som delar Europa» så menade de verkligen hela Europa. I denna punkt i fördragets ingress ligger således också en viljeförklaring från De sex' sida att verka för en utjämning av klyftan mellan Väst- och Öst-Europa.)

Men de andra och tredje punkterna säger att avvecklingen av hindren mot handeln och produktionssamarbetet inte kan äga rum om man inte kan garantera stabilitet i den ekonomiska utvecklingen och balans mellan olika länder och områden. Den fria varuhandeln och den fria rörligheten för produktionsfaktorerna får inte leda till att den ekonomiskt starkare får ett övertag över den svagare. Om länderna utan att kunna kontrollera varu- och kapitalströmmarna var för sig för en ekonomisk politik som drar åt olika håll uppstår ofelbart balansrubbingar och valutakriser – det har ju de senare årens erfarenheter just från EEC

givit drastiska exempel på. Därför måste den ekonomiska politiken samordnas. Det gäller inte bara den kortsiktiga konjunkturpolitiken – det är framför allt på lång sikt som en inbördes balans och en likartad utvecklingstakt måste upprätthållas. Det innebär bl a stabila valutarelationer, en någorlunda likartad målinriktning för ländernas tillväxttakt, samordnade insatser för industriell utveckling och för den regionala utvecklingspolitiken.

Mot en ekonomisk union

Det är just detta som EEC nu ser som sin närmaste arbetsuppgift – en fastare samordning på vägen mot den ekonomiska unionen.

Redan de sista åtgärderna för den gemensamma marknadens fullbordande innebär ett intressant steg mot en fastare samordning. Man enades nämligen om ett nytt system för gemenskapens finansiering. Hittills har nämligen de gemensamma utgifterna – huvudsakligen bidragen till jordbrukets stödkassor men också utgifter för Euratoms forskning, Socialfonden, kommissionens personalstat etc – täckts genom år från år bestämda anslag från medlemsländernas budget enligt en viss fördelningsnyckel. Nu har man beslutat att gradvis övergå till en ordning, som innebär att medlemsländerna från och med 1975 automatiskt inlevererar till gemenskapen alla sina tullintäkter, alla intäkter av importavgifter på jordbruksimporten samt viss del av respektive länders inkomster av mervärdesskatten, dock högst en procentenhet. Att märka är att detta prin-

cipbeslut bygger på förväntningen att momsens i medlemsländerna 1975 skall ha harmoniserats på ungefärligen samma nivå.

Samtidigt införde man det första steget mot en demokratisk kontroll över gemenskapens transnationella myndigheter genom att ge det gemensamma parlamentet makt att i sista hand besluta om anslagsfördelningen inom EEC:s utgiftsstat. Parlamentet får visserligen med en del mindre betydande undantag inte vidga den totala budgetramen, men det kan däremot ändra anslagen inom denna ram efter eget skön.

Under de första tre månaderna av innevarande år har flera händelser inträffat, som satt ytterligare fart i debatten om den ekonomiska unionen. I enlighet med den sk Barreplanen (efter EEC:s »finansminister» Raymond Barre) beslöt således centralbankerna att införa ett system för kortfristigt valutastöd, vilket innebär att de båda största länderna Frankrike och Tyskland vardera får en dragningsrätt på de övriga ländernas centralbanker om trehundra miljoner dollar; ett land som Belgien däremot hundra miljoner dollar.

Vidare har man börjat diskutera ett program och tidsschema för övergång till en fullständig ekonomisk union. Enligt nu föreliggande förslag skulle man c:a 1975 ha kommit så långt att man infört ett mera långsiktigt system för valutastöd, fastställer en gemensam målsättning för den ekonomiska politiken i stort, utfärdar gemensamma riktlinjer för budgetpolitiken, harmoniserar den indirekta beskattningen

och grunderna för bolagsskatten samt skapa en gemensam kapitalmarknad. Någon tidtabell för fortsättningen vågar man inte nu göra upp men i förlängningen av detta ligger – mot slutet av 70-talet eller i början av 80-talet – upprättandet av en europeisk reservfond och fixa växelkurser, kanske t o m en gemensam myntenhet.

Industripolitik

Långtgående ambitioner kännetecknar också det nyligen offentliggjorda förslaget rörande EEC:s industriella utvecklingspolitik, som innehåller följande punkter

1. Tekniska handelshinder måste undanröjas snabbt (under 1969 framlade kommissionen 44 förslag till harmoniseringsåtgärder men ministerrådet fattade beslut blott i ett fall).
2. All diskriminering när det gäller övriga medlemsländers rätt att delta i offentlig upphandling måste upphävas. Trots att diskriminering i detta hänseende är förbjuden enligt Romfördraget förekommer den fortfarande allmänt.
3. Harmonisering av all lagstiftning som berör företagssamarbetet; bl a en lag som gör det möjligt att bilda transnationella »Europabolag», avveckling av bestämmelser i skattelagstiftningen som försvårar fusioner, harmonisering av bolagsskatter, återigen upprättandet av en gemensam kapitalmarknad och en modernisering av bankväsendet.
4. Insatser för att uppmuntra bildandet av transnationella bolag i Europa. Det gäller att motverka den nuvarande

trenden, som går ut på att företagskoncentrationen och fusioner inom EEC nästan uteslutande genomförs på nationell basis samtidigt som stora koncerner utanför gemenskapen – huvudsakligen amerikanska – köper upp allt flera företag i EEC-länderna. Den europeiska investeringsbanken borde kunna finansiera omstruktureringar över gränserna inom industrin. Vidare föreslås att inte blott de nationella myndigheterna utan även Gemenskapens organ skall kunna lägga ut utvecklingskontrakt på individuella företag. Man förutser också en rad åtgärder för att främja utvecklingen av teknologitunga industrier och för att omstrukturerera stagnerande industrigrenar.

Klarar EEC detta?

Både förslaget om den ekonomiska unionen och om industripolitiken – men särskilt det förra – pekar hän mot en långtgående samordning av EEC-ländernas politik. Man kan då fråga sig om dessa vidlyftiga program faktiskt kommer att kunna förverkligas. Det finns skäl att tvivla. EEC har skakats av många kriser tidigare, som lett till förseningar på flera år. Man har misslyckats med sina harmoniseringssträvanden på många områden, såsom energipolitiken, trafikpolitiken och de tekniska handelshindren. Just nu kan man hänvisa till det mycket svårbemästrade problemkomplex, som EEC:s jordbrukspolitik utgör. Det regleringssystem, som man hittills upprätthållit, har lett till en enorm överproduktion. Samtliga EEC-län-

der måste, för att komma in på sundare vägar, drastiskt skära ner sin egen produktion. Alla länder tycks vara ense om att de andra bör genomföra en sådan nedskärning, men därvid stannar det. Krisen har nu kommit så långt, att man inte längre kan komma överens om prissättningen ens för nästa skördesäsong – man får inskränka sig till att förlänga tidigare prisöverenskommelser, och smörbergen växer.

Man kan sannolikt se fram mot en ganska dramatisk utveckling av De sex' jordbrukskris. Det är möjligt att man kommer att finna att det inte går att upprätthålla gemensamma prissystem för hela EEC-området och att jordbrukspolitiken måste regionaliseras. En sådan regionalisering kan leda till ett omtänkande inom EEC även inom andra områden.

Det är m a o inte lätt att nu förutse EEC:s utveckling under de närmaste åren och man gör antagligen klokt att räkna med stora förseningar i det program som gemenskapen själv tänkt sig.

Sveriges ställningstagande

När Sverige skall ta ställning till en EEC-anslutning kan vi emellertid inte utgå från att EEC:s planer inte skulle förverkligas. Tvärtom måste vi grunda vår bedömning på antagandet, att EEC:s maximala förväntningar går i lås.

Man bör då till en början komma ihåg att hela denna marsch mot en ekonomisk union går utöver Rom-fördragets ordinarie ram och att därför nya anordningar måste stadfästas i en mellanstatlig traktat, som i vanlig ordning skall ratificeras

av respektive länders parlament. Varje land har vetorätt. Däremot kan länderna i traktaten bestämma, att framtida beslut om genomförandet och tillämpningen skall kunna fattas genom majoritetsbeslut eller i andra överstatliga former. Slutsatsen av detta måste bli, att det är viktigt att Sverige kommer med i beslutsprocessen så tidigt som möjligt och medan vi fortfarande har vetorätt.

Den långtgående integrationen kanske verkar skrämmande på många bedömare. Självfallet måste en grundlig analys göras av integrationens konsekvenser för vår egen handlingsfrihet. Sannolikt kommer man då att finna att vår bundenhet inte blir så stor som man i förstone kanske befäradar. Den ekonomisk-politiska samordningen kommer i första hand att avse tillväxtfaktorerna, resursfördelningen och kreditmarknadspolitiken. Om fördelningspolitiken berörs blir det mera indirekt och så att säga oavsiktligt. Man kommer i främsta rummet att diskutera sådana frågor som hur mycket bör vi satsa i investeringar i framtida tillväxt och hur mycket kan vi avdela för offentlig konsumtion. Och härvidlag ter sig problemen redan idag relativt lika i alla europeiska industriländer.

Ett grundläggande syfte med integrationen är att hindra att något land skaffar sig konkurrensfördelar på de andras bekostnad genom att ta ut lägre skatter, betala lägre löner o d. Intet hindrar emellertid i princip något land från att åtaga sig större bördor, om det därmed inte skadar de andra. Vi kan således alltid hålla hög-

re löner, högre skatter, mera jämlikhet om vi anser oss ha råd med det.

Där ligger just kruxet. Ett land som måste exportera nära hälften av sin industriproduktion, därav över 70 % till Väst-europa, är naturligtvis oerhört känsligt för den ekonomiska utvecklingen i de större avnämarnländerna. Detta gör att vi i Sverige alltid måste föra en ekonomisk politik som håller vårt näringsliv konkurrensmässigt jämbördigt med de andra industri-ländernas. Vi vet att detta beroende redan nu sätter en mycket bestämd gräns för vad vi kan tillåta oss exempelvis ifråga om en utbyggnad av den offentliga servicen här hemma. Om Storbritannien, Danmark och Norge förenar sig med den europeiska gemenskapen men Sverige stannar utanför förstärks detta beroende ytterligare. *Vi måste således anpassa oss till EEC:s ekonomiska politik antingen vi går in i Gemenskapen eller står utanför, men i senare fallet utan att kunna påverka denna politik.*

Regeringens hållning

Den svenska regeringen har noterat dessa förhållanden. Den är fast inställd på att åvägabringa bästa möjliga lösning av våra relationer med EEC. Därvid måste den svenska neutraliteten stå orubbad. Men utvecklingen i Europa de senare åren gör att neutralitetsproblemen i detta sammanhang framstår som mindre bekymmersamma än tidigare. Statsminister Palme har också i flerfaldiga uttalanden framhållit Sveriges intresse av att medverka till en utveckling, som leder till ett starkt Eu-

ropa och öppnare förbindelser mellan Öst- och Västeuropa.

Regeringen har energiskt gått in för att Sverige skall få förhandla med EEC parallellt med Danmark och Norge. Man skulle således samtidigt gå igenom de materiella och ekonomiska konsekvenserna av en EEC-anslutning för de tre länderna. Först därefter, sedan avtalen med Danmark och Norge i princip skulle vara klara, skulle man ha en avslutande förhandling med Sverige om neutralitetsaspekterna. Fördelen med detta är att EEC under genomgången av de materiella problemen kan bilda sig en konkret uppfattning om vilken (liten) roll neutralitetsförbehållen i realiteten kommer att spela för det ekonomiska och samhällspolitiska samarbetet i den vidgade Gemenskapen. Huruvida en dylik förhandlingsordning kan utverkas utan en formell förnyelse av vår ansökan ankommer det på regeringen själv att avgöra.

Man kan fö fråga sig om det är någon större skillnad på den svenska inställningen, som går ut på att vi söker förhandlingar för att utröna om medlemskap är möjligt och den brittiska, som går ut på att man vill förhandla om medlemskap, men avstår om det blir för dyrt.

Den svenska regeringen har vidare noterat att associationsformen blivit ytterligt svår för Sverige att acceptera. Såsom EEC uppfattat och konstruerat associationen skulle den leda till en mycket hård bundenhet för vårt land. Vi skulle bara kunna ansluta oss till eller avvisa i Bryssel redan beslutade åtgärder. I vissa frågor, såsom

i tullpolitiken, skulle vi vara tvungna att lyda order från Bryssel. Man kan fråga sig om associationen går att förena med neutraliteten.

Återstår handelsavtalet. Om Storbritannien, Danmark och Norge blir medlemmar i EEC är det emellertid svårt att tro att EEC skulle vara berett att ingå ett avtal om tullfrihet eller tullpreferenser med ett sådant land som Sverige, utan att vi helhjärtat deltog i det övriga samarbetet. Ett avtal, som endast ger tullfrihet, är som redan framhållits helt otillräckligt för Sverige.

Alternativen tycks således vara antingen medlemskap i ett utvidgat EEC eller att stå utanför. Det senare alternativet betyder ekonomisk isolering från Västeuropa, med en ny tullgräns utmed Kölen och Öresund, ett neutralt och suveränt Sverige, men utan resurser att föra en självständig politik, utan möjlighet att påverka den ekonomiska och politiska utvecklingen i omvärlden.

Allt detta under förutsättning att det denna gången blir något av med Storbritanniens förhandlingar med EEC, men det är inte så säkert.